

SZ, Ż, CZ, DŻ są głoskami, które najczęściej sprawiają kłopot dzieciom.

Co mogę zrobić jako rodzic i jak ćwiczyć te głoski? Postaram się w skrócie na to pytanie odpowiedzieć.

Zacznijmy od początku SZ, Ż, CZ, DŻ zgodnie z etapami rozwoju mowy. Pięciolatek potrafi już bezbłędnie powtórzyć sz, ż, cz, dż, choć w mowie potocznej mogą wciąż być zastępowane przez s, z, c, dz. Sześciolatek powinien mieć już opanowaną wymowę wszystkich głosek.

Ważne jest aby dziecko rozpoczynające naukę czytania i pisania prawidłowo wymawiało głoski, ponieważ zaburzenia w mowie analogicznie mają wpływ na naukę czytania i pisania.

Wiadomo, że każde dziecko jest inne i opanowuje różne głoski w różnym czasie, niewielkie opóźnienia mogą się pojawić. Dziecko długo czegoś nie mówi a nagle radzi sobie lepiej niż rówieśnicy. Jednak nie jesteśmy w stanie tego przewidzieć. I jak się mówi „lepiej zapobiegać niż leczyć”.

Wróćmy zatem do omawianych głosek.

Kłopot z ich realizacją może mieć różne przyczyny, ale jako rodzice możemy wspomóc dziecko wykonując poniższe ćwiczenia. Ważne aby do kolejnych etapów przechodzić tylko po opanowaniu kolejnego.

ETAP I

Usprawnianie narządów artykulacyjnych:

Prawidłowo wymawiane głoski wymagają:

1. Uniesienia szerokiego języka („tyżeczki”) za górne zęby na wałek dziąsłowy. W miejsce w które uderzamy wymawiając głoskę L. (Dlatego głoski nazywamy „dziąsłowymi”).

2. Ułożenia buzi w „ryjek”, kółko. (Proszę popatrzeć w lusterko☺).

Nasze działania powinny skupić się zatem wokół opisanych wyżej umiejętności.

Przykładowe ćwiczenia:

1. Dmuchiwanie przez rurkę do kubeczka z wodą.
2. Dmuchiwanie na płomień świecy, tak aby nie zgasł, a płomień odchylił się (jak najdłużej).
3. Robienie z języka łyżeczki.
4. Unoszenie języka na górną wargę, na górne zęby.
5. Kierowanie języka w kąciiki ust.
6. „Dzięcioł, który stuka w pień drzewa”- Buzia otwarta, czubek języka stuka po wążku dziąsłowym za górnymi zębami.
7. „Język masażysta” - Buzia otwarta czubek języka masuje wążek dziąsłowy.
8. „Języczek na huśtawce” Czubkiem języka oblizujemy górne dziąsła.
9. „Język wita się z każdym ząbkim” - Buzia otwarta czubkiem języka dotykamy każdego zęba u góry.
10. „Zagniatańie ciasta”- Buzia otwarta język naciska na wążek dziąsłowy.
11. „Kot oblizuje się”- Dokładne oblizywanie warg przy szeroko otwartej buzi, język porusza się powoli w określonym kierunku.
12. „Malowanie”- Buzia otwarta czubek języka przesuwa się od górnego wążka dziąsłowego w stronę gardła.
13. „Przyklejanie” języka do podniebienia i głośne „odklejanie” go (kłąskanie - stukanie końskich kopyt).
14. Czubkiem języka rysujemy kółeczka, kropki, kreseczki na podniebieniu.
15. Zęby złączone, wargi zaokrąglone i lekko wysunięte do przodu, zamykają się i otwierają (pyszczyk rybki w wodzie).
16. Ściągamy i wysuwamy usta do przodu (całusek)
17. Wymawiamy bardzo dokładnie na przemian samogłoski i-u (policja)
18. Na zmianę pokazujemy uśmiech i ryjek.

Usprawnianie słuchu fonematycznego:

Przykładowe ćwiczenia:

1. Wypowiadanie (przez rodzica) na przemian głosek s, sz. Dziecko kiedy usłyszyci głoskę sz ma podnieść ręce do góry, a kiedy usłyszyci s opuszcza ręce w dół.

2. Wymawianie w dowolnej kolejności głosek s, sz. Dziecko reaguje na wskazaną wcześniej głoskę w umówiony sposób (klaszcze, uderza w bębenek, wrzuca klocek do pudełka).
3. Wmawianie sylab z głoskami s, sz. Dziecko kiedy usłyszy sz rysuje ryjek (kółko) i strzałkę do góry, a kiedy usłyszy s uśmiech i strzałkę w dół.

ETAP II:

Po wykonaniu ćwiczeń próbujemy wymawiać z dzieckiem głoskę szumimy jak drzewo:

Szszszsz...

Jeżeli dziecko ma kłopot tłumaczymy jak wygląda buzia przy wymowie głoski (kolor czerwony w artykule !). Próbuje jeszcze raz. Jeżeli wychodzi ćwiczymy głoskę w sylabach

SZA SZO SZU SZE SZY

ASZA OSZO USZU ESZE YSZY

ASZ OSZ USZ ESZ YSZ

Jeżeli dziecko ma kłopoty z wymową głoski kontynuujemy ćwiczenia narządów artykulacyjnych i słuchu. Czasami dziecko potrzebuje dużo czasu aby opanować wymowę głosek. Pamiętajmy również aby przechodzić do kolejnych etapów tylko po opanowaniu poprzedniego.

ETAP III:

Powtarzamy słowa z głoską sz na początku wyrazu, w środku i na końcu

SZABLA, SZAFA, SZKLANKA, SZALIK, SZAKAŁ, SZAŁ, SZAMPON, SZUWARY, SZYBA, SZYNKA, SZYJA, SZUKA, SZUMI, SZOPA, SZOPKA, SZNUREK, SZPADA, SZPILKA, SZELKI, SZYDEŁKO, SZMINKA

Powtarzamy słowa z głoską sz w środku wyrazu

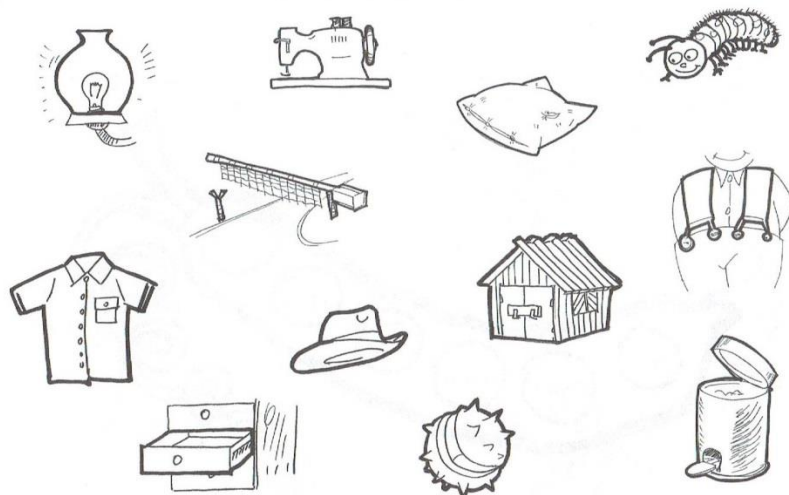
ARESzt, BRACISZEK, MASZT, MASZYNA, MASZEROWAĆ, KOSZULA, PODUSZKA, PIETRUSZKA, KOSZT, MNIEJSZY, LEPSZY, TAŃSZY, GORSZY, MUSZELKA, POSZEWKA, WIESZAK, MASZYNA, MUSZKA, WIERSZYK, BURSZTYN

Powtarzamy wyrazy z głoską sz na końcu

KOSZ, GROSZ, MYSZ, WĄŻ, LEKARZ, PIEKARZ, MALARZ, KAPELUSZ

ĆWICZENIA „sz”

6. Nazwij obrazki. Pod każdym narysuj tyle kółek, ile sylab jest w nazwie obrazka.
Kółko oznaczające sylabę zawierającą „sz” pomaluj czerwoną kredką.

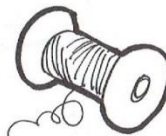
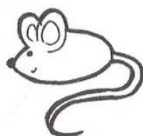
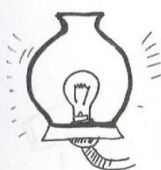
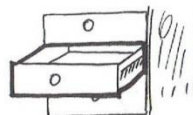

klosz, maszyna, poduszka, liszka, koszula, szlaban, kapelusz,
szopa, szelki, szuflada, kasztan, kosz

10

ĆWICZENIA „sz”

8. Połącz obrazki z odpowiednim wzorem oznaczającym ilość sylab w ich nazwach.

broszka

ETAP IV

Powtarzamy zestawy dwuwyrzowe

KALOSZE JANUSZ

OBSZERNA SZAFA

SZUM SZUWARÓW

SZKLANA SZYBA

SZKOLNA SZATNIA

SZEROKIE SZELKI

USZY SZARAKA

PUSZYSTY SZALIK

KOSZULA SZYMONA

PUSZOWY KAPELUSZ

ETAP V

Powtarzamy zdania

WUJASZEK LESZKA MA W KOLEKCJI SZEROKĄ SZABLĘ.

JANUSZ TRZYMA MASZYNY W OBSZERNYM GARAŻU.

W SZAFIE LEŻY PLUSZOWY KAPELUSZ.

AGNIESZKA UGOTOWAŁA PYSZNY GULASZ.

LESZEK MA W KIESZENI KASZTANY I SZYSZKI.

MAMA USZYŁA NA MASZYNIE KOSZULĘ I POSZEWKĘ NA PODUSZKĘ.

W SZKOLNEJ SZATNI JEST DUŻO WIESZAKÓW.

W SZKOLE NA OBIAD BYŁA KASZA I PYSZNA DUSZONA SZYNKA.

URSZULA PISZE SZYBKO NA MASZYNIE.

SZARA MYSZKA UCIEKA PRZED KOTKIEM SZAROTKIEM.

ETAP VII

Powtarzamy wiersze, uczymy się ich na pamięć, opisujemy ilustracje zwracając uwagę na wymowę głóski.

“Trzy kurki”

Wyszły w pole kurki trzy
i gęsiego sobie szły.
Pierwsza z przodu,
w środku druga,
trzecia z tyłu,
oczekiem mruga.
I tak sznurkiem kurki trzy,
raz dwa, raz dwa, w pole szły...

S. Rostworowski

“Poduszka”

Poduszka na twym łóšku poszewkę ma pluszową.
Kwiatuszki i motylki masz tuż
nad swoją głową.
Poduszka na twym łóšku przyniesie ci sen szybki.
Będiesz w tym śnie szybować, potem pływać
jak rybki.

K. Szoplik

“Lato”

Szumi, szumi woda, szumi, szumi las,
szumią, szumią pola lato wita nas.
Szumi, szumi woda, szumi, szumi las,
szumią, szumią pola wiatr ochłodzi nas.

J. Nowak

ĆWICZENIA „sz”

16. Przeczytaj „szumiącą” rymowankę. Staraj się prawidłowo wymawiać słowa zawierające „sz”.
Naucz się rymowanki na pamięć.

20

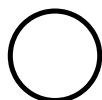
ETAP VIII

Uczymy się odróżniania głosek sz i s (różnicowanie).

1. Tłumaczymy dziecku różnicę w wymowie.

SZ

Podczas wymowy głoski SZ nasze usta układają się w ryjek dlatego nazywamy ją głoską **ryjkową**.

Podczas wymowy tej głoski nasz język unosi się do góry w stronę wątka dziąsłowego.

S

Podczas wymowy głoski S nasze usta układają się do jak uśmiechu dlatego nazywamy ją głoską **uśmiechową**.

Podczas wymowy tej głoski nasz język leży na dnie jamy ustnej za dolnymi zębami.

2. Powtarzamy ćwiczenia słuchowe.
3. Wymawiamy na przemian sylaby:

SZA

SA

SZO

SO

SZU

SU

SZE

SE

SZY

SY

ASZA

ASA

OSZO

OSO

USZU

USU

ESZE

ESE

YSZY

YSY

ASZ

AS

OSZ

OS

USZ

US

ESZ

ES

YSZ

YS

4. Powtarzamy zestawy wyrazowe:

sandały Szymka

słony szpinak

smutny szef

sałatka szynkowa

sanki Szymona

samolot szkoleniowy

salami szynkowe

sucha szynka

sumienny szef

samotny Szymek

seledynowa szafka

sucha szmatka

słona szynka

niebieska szufelka

pusta szafa

wąska szabla

gęsty gulasz

wysoki maszt

niskie koszty

wesoły Szymon

Kolejne głoski dźwiękowe (Ż,CZ,DŻ) ćwiczymy według podanych etapów.

W OBECNEJ SYTUACJI MAMY WIELE ZAJĘĆ I ZADAŃ SZKOLNYCH ZWIĄZANYCH Z PRACĄ ZDALNĄ DLATEGO ZACHĘCAM DO ĆWICZENIA MOWY PRZY OKAZJI RÓŻNYCH AKTYWNOŚCI TAKICH JAK GOTOWANIE, SPRZĄTANIE, PRZEGLĄDANIE GAZET, CZASOPISM – można wyszukiwać nazw z daną głoską, tworzyć ilustracje z jak największą liczbą przedmiotów, czynności zawierające głoski w nazwie.

Proszę również zajrzeć do poprzednich ćwiczeń logopedycznych udostępnionych na stronie internetowej.

POLECAM BARDZO CIEKAWIE OPRACOWANĄ STRONĘ INTERNETOWĄ:

<https://view.genial.ly/5e89004559ee3c0df4147ba2/vertical-infographic-timeline-rozwijanie-mowy-dziecka?fbclid=IwAR39NxbZsrtr9bcUyVtLlw1AgfYnJABlo2ts662FI4jwOAQQCeGZHE36FRk>

Literatura:

Demel G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola.

Senkowska B., Ćwiczenia artykulacyjne.

Szoplík K, Chrzanowska A., Zabawy i ćwiczenia logopedyczne.

Internet.

Materiały własne.